

Biblioteka
44°N i 20°E

Urednik
Nikola Petaković

David Albahari
ŽIVOTINJSKO CARSTVO

Copyright © 2014 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Izdavač:
Čarobna knjiga

Za izdavača:
Borislav Pantić

Dizajn korica:
Čarobna knjiga

Lektura i korektura:
Nevena Bojičić

Prelom i priprema za štampu:
Miodrag Nikolić

Plasman:
021/439-697

Štampa:
Publish, Beograd

Tiraž:
1.000

<p>CIP - Каталогизacija u publikaciji Народна библиотека Србије, Београд 821.163.41-31 АЛБАХАРИ, Давид, 1948- Životinjsko carstvo / David Albahari. - Beograd : Čarobna knjiga, 2014 (Beograd : Publish). - 127 str. ; 21 cm. - (Biblioteka 44°N i 20°E) Tiraž 1.000. ISBN 978-86-7702-342-3 COBISS.SR-ID 209204748</p>

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

David Albahari

ŽIVOTINJSKO CARSTVO

Čarobna
knjiga

UVOD

Rukopis koji se ovde nudi čitaocu pronađen je u jednoj kanti za otpatke na beogradskom aerodromu krajem juna 2005. godine. Rukopis se nalazio u plavoj fascikli po kojoj su bili izlepljeni likovi iz Diznijevih crtanih filmova. Osoba koja ga je izvadila iz plastične kese sa đubretom, uverena da je reč o nekim pričama za decu, odnela ga je kući, ali čim je primetila da se u tekstu pominju vojnici i kasarne, predala ga je aerodromskoj službi obezbeđenja. Službenik koji je primio rukopis bio je pesnik amater, član Književnog društva „Oskar Davičo“. On se zainteresovao za rukopis, počeo da ga čita i nije mogao da ga ispusti iz ruku sve do kraja. Onda je prosledio tekst predsedniku društva, a on ga je odneo svom kumu, uglednom književnom kritičaru koji je napisao preporuku za objavljivanje „ovog uzbudljivo napisanog“ romana. Preporuka je dospela do urednika u maloj izdavačkoj kući Prostor. Urednik je prihvatio da objavi rukopis i dugo je radio na njemu. Uspeo je da razreši većinu nejasnih mesta u rukopisu, a posebnu pažnju je posvetio beleškama: utvrdio je njihov pravi redosled,

očistio ih od nekih nelogičnosti i nepotrebnih ponavljanja, ali nije uspeo da utvrdi koliko je ljudi učestvovalo u njihovom nastajanju. Na kraju, treba reći da je on samostalno odlučio da na koricama knjige ne piše da je u pitanju „delo nepoznatog autora“, kojih ima u velikom broju u istoriji književnosti, već da je bolje da se izmisli neko ime, bilo kakvo, koje će čitaoci povezivati sa naslovom romana. Ukoliko se kasnije pojavi pravi autor rukopisa, njegovo ime će odmah zauzeti mesto koje mu pripada na koricama knjige.

PROLOG

Od juče, svet je postao malo bolje mesto.¹ U njemu, naime, nema više Dimitrija Donkića. Ubio sam ga. Ne znam koga je to više iznenadilo: njega ili mene, ali pretpostavljam da se to nije moglo izbeći: ja sam se iznenadio što je on zaboravio, on se iznenadio što sam ja upamtio. Pamtiti nešto četrdeset godina, i to sa toliko detalja, nije mali poduhvat, premda je bilo trenutaka kada sam bio spreman da istog časa pređem u suprotni tabor, među one koji zaboravljaju. Tako je lepo zaboravljati, rekao sam pred svima, tako lako u poređenju sa svim onim što moraš da naučiš da bi umeo dobro da pamtiš. Dovoljno je prepustiti se vremenu i zaborav će ubrzo načeti tkivo svake uspomene. Pamćenje, s druge strane, strepi od vremena i čini sve što može da bi mu umaklo, što je zapravo smešno, jer niko ne može od njega da pobegne. Izuzetak su osobe kao što sam ja, osobe koje se uopšte ne snalaze u vremenu i pamćenju, i žive nasumičan život, ne onako kako one hoće, već onako kako im drugi odrede, čak i onda kada im se, tim drugima, čini da ništa nikome ne određuju. Ukratko rečeno, da sam ja bio zadužen za nalaženje Dimitrija Donkića, to se

verovatno nikada ne bi dogodilo, i ko zna koliko puta sam prošao pored njega na ulicama Toronta². Mara ga je, u stvari, prepoznala, iako nije uopšte znala da je to čin prepoznavanja. Da nije bilo Mare, ne bi bilo ni ove priče ili bi postojala u nekom drugom obliku, gde bi možda svako od nas igrao drugu ulogu. Mara je bila jedna od onih osoba koje naizgled ništa ne primećuju oko sebe, iako doista vide skoro sve. Bezbroy puta sam se uverio u tu njenu sposobnost i nisam prestajao da se čudim, što je nju samo nagonilo na dodatni smeh. Šetali smo te večeri pored obale jezera. Bilo je toplo, vazduh je bio vlažan i nepokretan, i mladići i devojke su povremeno histerično vikali kao da će ti krici odneti omorinu od koje nije moglo da se diše. Tada me je Mara uhvatila za lakat i rekla: „Pogledaj onog čoveka u kišnom mantilu, sa tim crnim podlivima ispod očiju izgleda kao rakun.“ To je još jedan primer iz arsenala naših razlika i, da sam ja uočio tog čoveka, učinio bih to zbog kišnog mantila, tako neprikladnog za lepljivo veče, a ne zbog podliva ispod očiju koji su je podsetili na rakuna. Rakun, da, to je bila ta reč. U vreme kada smo Dimitrija Donkića zvali Rakun, niko od nas nije video tu životinju u stvarnosti. U zoološkom vrtu u našem glavnom gradu bilo je vukova, lavova, tigrova, žirafa i slonova, raznih miševa i fazana, ali ne pamtim da je postojao kavez sa rakunima.³ Prvi put sam ih video kada smo došli u Toronto, ali ni tada nisam pomislio na Dimitrija Donkića, nisam mislio ni na šta, jer sam očajnički želeo da sve to ostane iza mene, te da što pre počnem život iz početka, i da se naučim ponovo da sanjam. Možda sam, kao što sam rekao, prolazio pored njega – novi imigranti pohađaju ista mesta – i nisam uviđao da je to on. Tada, sada, bilo kada, nema tu neke razlike,

jer je meni, po svemu sudeći, bilo dodeljeno da ga ubijem, što znači da bi krajnji rezultat uvek bio isti. Posle smrti, rekao sam Mari, sve se ionako izjednačava. „Ne“, odgovorila je Mara, „tek se posle smrti pokazuju razlike.“ Dobro, složio sam se, slegnuo ramenima i spremio se da idem dalje, jer sam znao da se sa Marom ne vredi raspravljati. Čak i ako na kraju prizna poraz, učiniće to samo zato da bi ga predstavila kao svoju kamufliranu pobedu. Kamuflaža je dobra reč, podseća me na vreme kada sam upoznao Dimitrija Donkića. Maru tada nisam još poznao, iako je živela u istom gradu i igrala se u istom parku u koji sam često dolazio, ali ona je tada bila trogodišnja devojčica i više su je zanimale lutke i druge igračke od natmurenog, usamljenog vojnika koji je, protivno svim propisima, ležao i dremao na klupi. Sedamnaest godina kasnije, kada sam je upoznao na Filološkom fakultetu u Beogradu, i ona i ja smo se trudili da zaboravimo taj park (i mnoga druga mesta, naravno), ali upravo nas je nečije pominjanje Banjaluke, koje je iznenada odjeknulo u hodniku, navelo da se pogledamo, i od tada nismo, ako tako mogu da kažem, prestali da se gledamo. I, evo, odmah ću reći: Mara je moja savest. Mara je moja dobra volja. Mara je ona koja uradi sve što obećam a nikada ne ispunim. Bez nje, to je sada sasvim izvesno, ni mene ne bi bilo ili bih postojao u nekom teško sagledljivom obličju, pod ko zna kojim imenom. Čak i ova priča, ova povest o Dimitriju Donkiću, jednim delom je priča o Mari, bez obzira na to kako ću da je ispričam. A kako god to da učinim, uvek će to biti neuspešan pokušaj, upozorio sam Maru, jer ima stvari, ima ljudi i zbivanja koji su veći od reči, izlaze iz obima rečenica i prekoračuju granice priče. Dimitrije Donkić, rekao sam Mari, bio je jedan od njih.

PRIČA

On i ja smo se upoznali u Banjaluci, u kasarni u kojoj je trebalo da provedemo svoj vojni rok. Predstavljali smo se kao Beograđani, iako je on živeo u Novom Beogradu a ja u Zemunu. Prišao mi je dok sam čekao u redu da me upišu u vojne knjige i daju mi odeću, sagnuo se (bio je viši i krupniji od mene) i šapnuo mi na uvo: „Doznao sam da si Beograđanin, hvala bogu, jer kada čujem one druge glasove i akcente, dođe mi da poludim. Sve to treba umlatiti, šta kažeš?“ Ništa nisam rekao i on se ubrzo udaljio. Sada se kajem što nisam ostao dosledan i stalno mu odgovarao ćutanjem, ali tada sam bio zastrašen pričama, koje sam slušao pre odlaska u vojsku, pričama o tome da vojna obaveštajna služba zna ko je sve bio uključen u studentske proteste koji su se nekoliko godina ranije odigrali u Beogradu.⁴ Moja uloga je bila beznačajna – bio sam član jednog od mnogih odbora i komiteta sa zvučnim imenima, a u stvarnosti sam možda tri puta odneo neke papire u prostorije u kojima su zasedali drugi odbori, verovatno važniji od nas. Nikada, međutim, nisam dobio ništa da vratim,

što bi možda moglo da znači da sam bio član radne grupe koja je spremala materijal za rad nekog odbora, ali isticanje beznačajnosti mog angažmana nije smirivalo moju strepnju. Glasine koje su kružile Beogradom govorile su o nedaćama koje su spopadale čak i osobe za koje su svi znali da su bile samo nemi posmatrači. Neki od njih, na primer, nisu više uspevali da redovno polažu ispite, drugima su volšebno nestajali pasoši, treći nisu mogli da dobiju dozvolu za stalni boravak u glavnom gradu, a četvrti su brzo poslani na odsluženje vojnog roka. Nikome se, koliko je meni bilo poznato, nije ništa desilo, ali vojska je predstavljala toliko mračno područje da je moja zabrinutost ipak bila prihvatljiva. To je, verovatno, još jedan razlog za moju nepoverljivost prema Dimitriju Donkiću, iako ništa nije izazivalo sumnju i sve se odvijalo na uobičajen način. Regruti su nastavili da stižu u kasarnu tokom naredna dva-tri dana i početna haotičnost je polako prelazila u stanje reda. Naučili smo gde su nam kreveti, gde spavaonice a gde treba da budu nožni prsti kada se ujutru postrojimo ispred naše zgrade. Postali smo članovi desetina koje su formirale četvu, dobili desetare i vodnike, potporučnike i poručnike. Dobili smo drvene kasete za smeštaj naših stvari, a nekoliko dana kasnije dobili smo oružje, neko pušku, neko automat a neko puškomitraljez⁵. Pre toga usledio je prvi odlazak na kolektivno tuširanje, ispunjen gomilom vulgarnosti i maltretiranjem onih koji su se na bilo koji način izdvajali, što je dovelo do ubrzanog stvaranja novih saveza i raznih grupa, koje su se svojski trudile da nam pokažu da je život u kasarni nemoguć za onoga ko ostane izvan tih grupacija. Međutim, bilo je dovoljno upornih koji su uspeali da ostanu nezavisni i

zadrže status pojedinca, što je i meni neko vreme polazilo za rukom. Onda sam kapitulirao. Naime, sve to vreme, dakle, tokom tih prvih dana i nedelja, Dimitrije Donkić nije prestajao da skakuće oko mene, da zapitkuje i da se raspituje. Stalno je nešto tražio, a onda, kada bi dobio to što je tražio, nije ni pomišljao da to vrati u dogovorenom roku, da bi vas posle iznenadio nekom neuobičajenom ponudom ili malim poklonom, recimo, kutijom napolitanki, umotanom u stranicu iz nekih novina. U vojsci, u kojoj mladi vojnik stalno misli da su ga svi zaboravili i da više ne postoji kao ljudsko biće, takvi mali potezi značili su mnogo više nego sličan postupak u svetu civila. U vojnom svetu svaki takav postupak delovao je iskreno, bio je besprekorno čist i donosio je izvesnu meru nade u ljudsku dobrotu. Ne želim time da kažem da je boravak u kasarni bio obeležen surovošću i nedostatkom ljudskosti, jer je među vojnicima bilo mnogo više onih koji su, iako to čudno zvuči, uživali što su u uniformi. I kao što se na nekim vojnicima – na meni, na primer – videlo da ne znaju šta da rade sa očajanjem koje ih je pritiskalo kao najteži teret, na licima mnogih drugih lebdeo je izraz zadovoljstva. Jedino je lice Dimitrija Donkića ostalo nepromenjeno, odnosno, tačnije rečeno, na njegovom licu pojavljivala su se oba izraza, u zavisnosti od toga sa kim je razgovarao.⁶ Meni je pokazivao očajanje, drugima je pokazivao zadovoljstvo, ali ništa nije kazivalo koji od njih je tačan. Bilo kako bilo, nastavio sam da mu popuštam i polako da dospevam pod njegov uticaj. Da sam tada znao u šta to vodi, sve bi bilo drugačije. Doduše, tada možda ni ja ne bih bio živ, što znači da niko ne bi mogao da ispriča šta se desilo Dimitriju Rakunu, Miši Vrapcu, Redžepu

Zmiji i Goranu Krpelju. Da, drugim rečima, svi su oni mrtvi, svi osim mene, a mene su zvali Tigar. Naime, recitovao sam Blejkovu pesmu o tigru. Recitovao sam je prvo na engleskom (Tyger! Tyger! burning bright in the forests of the night, what immortal hand or eye could frame thy fearful symmetry?), potom na srpskom, u svom slabom prevodu (Tigre, tigre, koji goriš u šumama mračne noći, čija li ti ruka skova simetriju tvoje moći?), jer nijedan drugi nisam znao.⁷ Pesa im se dopala, naterali su me da je još dva puta ponovim i onda me nagradili aplauzom. Sve se to događalo ispred vojničke kantine, uz predvidljiva dobacivanja drugih vojnika („Jebô te taj tigar“, „Mama ti je tigrica, sine!“ i slično). Tada je Dimitrije Donkić rekao da je red, budući da su njih trojica već imali, kako je rekao, životinjske nadimke, da i ja dobijem takav i da će me ubuduće svi zvati Tigar. Ubrzo posle toga neko je našu grupu nazvao „Životinjsko carstvo“, te je i Miša, kada nam se kasnije pridružio, dobio odgovarajući nadimak, tj. postao je Miša Vrabac. Pre njegovog dolaska, na samom početku postojanja „Životinjskog carstva“, Dimitrije Donkić i ja činili smo jedan par, s obzirom na to da smo obojica bili iz Beograda, a Redžep Zmija i Goran Krpelj, koji su bili iz Prištine, predstavljali su drugi par. Posle toga, ja sam neko vreme bio u dobrim odnosima sa Redžepom, dok su Goran i Dimitrije postali nerazdvojni. Sa Mišinim dolaskom sve se izmenilo, jer je dolaskom petog člana grupa izgubila svoju jednostavnu simetriju i uvela nas u svet asimetričnih podela, povezan sa tajnim dogovaranjima, transferima uticaja, lažima i nepredvidljivim obrtima. Miša se u prvi mah družio samo sa mnom, što je navelo Redžepa, Dimitrija i Gorana na formiranje, kako smo ih Miša i ja nazvali,